

3. Кінащук Л. Л. Аудитор як суб'єкт аудиторського фінансового контролю. Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 88-91.
4. Новий закон про аудит: які вимоги до аудиторів. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/noviy-zakon-pro-audit-yaki-vimogi-do-auditoriv.html> (дата звернення: 22.10.2020).
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 22.10.2020).
6. Про затвердження Положення про сертифікацію аудиторів: Рішення від 31.05.2007 № 178/6 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr8_6230-07#Text (дата звернення: 22.10.2020).

Бартванович О.
*магістрантка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЗУНУ
Чудик Н.О.*

ЗАХИСТ ПРАВ ПОТЕРПІЛИХ – КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ

Як зазначено у Преамбулі Конституції України 1996 року, вона була прийнята Верховною Радою України, «дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя».

З цим кореспондується положення ст. 3 Конституції України про те, що однією з найголовніших засад конституційного ладу є визначення правами і свободами людини та їх гарантіями не лише змісту й спрямованості діяльності держави, а ще й відповідальності держави перед людиною за свою діяльність.

У зв'язку з цим звернемося до розділу II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина», в якому закріплено комплекс прав і свобод, основних обов'язків людини і громадянина в Україні, а також їх конституційні гарантії. Перш за все акцентуємо увагу на ст. 23 Конституції, яка має принципове значення для нашого дослідження. В цій статті закріплено право кожної людини на вільний розвиток своєї особистості, «якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей», та наявність обов'язків кожної людини перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості».

У коментарі до ст. 23 Конституції М. І. Хавронюк вказує, що у даній статті, а також ст. 68 Конституції України визначено принцип єдності прав та обов'язків людини і громадянина. Він ґрунтується на тому, що відносини між людиною і державою побудовані на засадах взаємної

відповідальності, а надання безмежних прав і свобод одній людині зменшує можливості для реалізації своїх прав і свобод іншою людиною. З цього автор робить висновок, що рівність прав та обов'язків людини і громадянина дозволяє дотримувати паритету інтересів окремих членів суспільства і держави [1, с. 99].

Відповідно до ст. 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Дане положення щодо реалізації принципу рівності вимагає застосування однакових стандартів прав і обов'язків до всіх осіб без винятку. Це означає, що кожна фізична особа має і може користуватися на рівних підставах з іншими фізичними особами всім обсягом конституційних прав і свобод без дискримінації з боку держави або інших осіб за будь-якими мотивами. Рівність усіх перед законом передбачає, що обов'язок додержуватися закону, його виконувати, право використовувати закон у своїх інтересах і юридична відповідальність за його порушення є рівними для всіх громадян.

Поряд із закріпленням найбільш важливих життєвих прав і свобод людини Конституція України містить певну кількість статей, які спрямовані на їх *захист*, що може розглядатися як втілення принципів невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини, гарантованості й неможливості скасування чи свавільного обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, недопущення звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод людини.

Згідно ст. 21 Конституції права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. *Невідчужуваність* прав означає таке закріплення їх за людиною, яке не залежить від її волі та бажання, наприклад, спроби обміняти приналежне їй право на якесь інше благо або передати своє право комусь іншому, тощо. Тобто, право людини захищене насамперед від неї самої, від таких її дій за різних несприятливих обставин, які призводили б до втрати людиною свого права. Наведене положення в літературі розуміється так, що «жодна людина не може бути позбавлена своїх прав ні будь-яким актом держави, у тому числі волею більшості суверенного народу, ні навіть власним актом» [1, с. 68–69].

Завдяки принципу рівності громадян перед законом у правосудді знаходить втілення основоположна ідея справедливості. В одному із рішень Конституційний Суд України вказав, що «правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» [2, с. 126].

У розвиток зазначених положень Конституційним Судом України була сформульована правова позиція, в якій вказується, що відповідно до положень Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Принцип рівності всіх громадян перед законом – конституційна гарантія правового статусу особи, що поширюється також на призначення кримінального покарання. Притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила

злочин, не лише означає рівність усіх осіб перед законом, а й передбачає встановлення в законі єдиних засад застосування кримінальної відповідальності. «Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави».

Вимога додержувати справедливості при застосуванні кримінального покарання, сказано в рішенні Конституційного Суду України, «закріплена і в міжнародних документах з прав людини, зокрема у статті 10 Загальної декларації прав людини 1948 року, статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року. Зазначені міжнародні акти згідно з частиною першою статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства України».

Принцип справедливості у цьому рішенні Конституційного Суду України розглядається з точки зору осіб, щодо яких здійснюється судове переслідування. Згідно з цим принципом поряд з іншими обставинами мають бути враховані характер і ступінь тяжкості правопорушення, дані про особу правопорушника, а також інтереси захисту суспільства тощо. Міжнародними рекомендаціями щодо застосування такого виду покарання, як штраф, передбачено враховувати його адекватність матеріальному стану покараного та можливість заміни ув'язнення, де це можливо, штрафом.

Конституційний Суд України вказав, що закон не може ставити в більш несприятливе становище винних осіб, які вчинили злочини невеликої тяжкості, порівняно з винними особами, які вчинили більш тяжкі злочини. Принципу справедливості дотримано у ст. 44 Кримінального кодексу України 1960 року, яка передбачала, що суд, враховуючи виняткові обставини справи та особу винного і призначаючи йому покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за даний злочин, або більш м'який вид покарання, може допустити таке пом'якшення з обов'язковим зазначенням його мотивів. Призначення більш м'якого покарання здійснювалося щодо всіх осіб, які вчинили злочини, незалежно від ступеня тяжкості злочину [3, с. 311–320].

Дана правова позиція органу конституційної юрисдикції, з нашої точки зору, не повною мірою розкриває принцип справедливості у кримінальному судочинстві, тому що пов'язується лише із захистом прав людини, звинуваченої у скоєнні злочину. При цьому мова йде про один аспект покарання, а саме його *карну* складову, і поза увагою залишаються інші складові покарання.

Разом із тим, у науковій літературі вказується на необхідність оптимізації призначення покарання, яка вимагає при застосуванні кримінально-правових заходів зосереджуватися на правах усіх учасників суспільних відносин (незалежно від їх кримінально-правового статусу –

правопорушник, потерпіла особа або треті особи), що мають особистий інтерес в умовах застосування кримінально-правових заходів.

Для України на сучасному етапі важливою є переорієнтація суспільства з проблеми злочинця на проблеми жертв злочинів на рівні і простих громадян, і співробітників правоохоронних органів. Тому загальні засади призначення покарання повинні містити вказівку щодо одночасного з урахуванням особи винного обов'язкового врахування особи потерпілого.

На жаль, така переорієнтація суспільства на проблеми людей, які потерпіли від злочинів, на захист їх прав і свобод, як свідчить аналіз законодавчої та судової практики України, досі не отримала належного розвитку, і принцип справедливості до вказаної категорії громадян фактично не застосовується. Перманентні судові реформи, що здійснюються в Україні впродовж уже двох десятиліть, продовжують акцентувати увагу на правах правопорушників, залишаючи без уваги права потерпілих від злочинів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: навч. посібник / авт.-уклад. М. І. Хавронюк. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Вид-во А.С.К., 2018. 384 с.
2. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2002–2003 / відп. ред. П. Б. Євграфов. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 584 с.
3. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 2004 / відп. ред. П. Б. Євграфов. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

Вітик А.

*магістрант юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЗУНУ
Чудик Н.О.*

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ У ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОЦЕСІ

За Конституцією Президент є главою держави і виступає від її імені. Він є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини і громадянина. Президент забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави.

Одними із пріоритетних повноважень Президента у здійсненні названих функцій є його повноваження щодо представництва держави всередині країни і в міжнародних відносинах.